

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Yeminin Kefareti

Гаджимурад Гамзатов'а

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh

Kerim Şeyhimiz;

Yeminin kefaretinde, yemek yiyemeyen ve sadece anne sütü veya pastörize süt içen küçük bir bebek de hesaba katılır mı? Şayet kefaret tamamlanmış ve kişinin aklına da bu soru gelmemişse, kefareti bir fakire iade etmeli midir?

Yeminin kefaretiyle bağlantılı diğer bir soru: Fakirleri bir kez (bir öğün) yedirmek yeterli midir yoksa (sabah-akşam) iki kez mi (iki öğün) yedirmek gerekir.

Üçüncü soru: Avrupa'da yaşayan bir kişi yeminin kefaretinin Ukrayna'daki fakirlere vermiş ve Ukrayna'daki yeminin kefaretinin miktarını dikkate almış. Bu kişinin Avrupa'daki kefaret miktarını mı dikkate alması gerekiyordu yoksa gönderdiği ülkedeki tutarın miktarını dikkate alması yeterli midir?

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

1- Yeminin kefaretinde asıl olan Allahu Teala'nın şu kavlidir: لَا يُؤْخَذُكُمْ اللَّهُ بِاللُّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤْخَذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ **Allah, kasıtsız olarak ağzınızdan çıkıveren yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz, fakat bilerek yaptığınız yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutar. Bunun da kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek yahut onları giydirmek yahut da bir köle azat etmektir. Bunları bulamayan üç gün oruç tutmalıdır. Yemin ettiğiniz takdirde yeminlerinizin kefareti işte budur. Yeminlerinizi koruyun (onlara riayet edin). Allah size ayetlerini açıklıyor; umulur ki şükredersiniz!** [Maide 89] On fakiri doyurmak, ayette bahsedilen seçeneklerden biridir: فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ **Bunun da kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmektir.**

2- Bu ayetten, on sayısının bağlayıcı olduğu, yani on fakiri doyurmanın gerekli olduğu anlaşılmaktadır; örneğin bir fakiri on kez yedirmek doğru değildir... Nitekim bunu, daha önce 29/04/2020 tarihli soru-cevapta açıklamıştık; zira orada aşağıdaki şekilde geçmektedir:

[...Benim için racih olan görüş, فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ **Bunun da kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek veya onları giydirmektir.** [Maide 89] **Buna da gücü yetmeyen, altmış fakiri doyurur.** [Mücadele 4] gibi şayet nâssa belirli sayıdaki fakirlerden bahsediliyorsa bu durumda, ister aynı ister değer olarak verilsin, belirtilen sayıya (on-altmış) uymak gerekir; çünkü kastedilen sayı olup bu, zorunlu olan bir sınırlamadır. Ama nâss, bir sayı belirtmeksizin fakirlere verilmesini talep ediyorsa, o zaman sayıda bir sınırlama olmadığından dolayı tek bir fakire vermek caiz olduğu gibi birden fazla fakire vermek de caiz olur. Bu da Allahu Teala'nın zekât hakkındaki şu kavlden dolayıdır: **Sadakalar (zekâtlar) Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, gönülleri**

(İslam'a) ısındırılacak olanlara, (hürriyetlerini satın almaya çalışan) kölelere, borçlulara, Allah yolunda çalışıp cihat edenlere, yolcuya mahsustur. Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir. [Tevbe 60] Dolayısıyla zekât veren kişinin, zekâtını bir fakire vermesi caiz olduğu gibi birçok fakir arasında paylaşması da caizdir; çünkü ayette belirli bir sayı geçmemiş, dahası "fakirler" lafzı bu şekilde sayı belirtilmeksizin geçmiştir... Ancak fakirlik tanımlanırken zekâtı almayı hak edenler dikkate alınmıştır...]

3- Buna göre kefaretin tamamlanması için yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek gerekir; bu da kefaret için uygun olan fakirin, orta hallisinden yiyecek olan biri olması gerekiyor. Küçük bebeğe gelince; bu mefhuma dahil edilmesini tercih etmiyorum; bu nedenle o, yemin kefareti için doyurulan fakirler kapsamında hesaplanmaz. Dolayısıyla şayet bir adam, aralarında bir bebeğin de bulunduğu on kişiden oluşan fakir bir aileye yiyecek göndermişse, bu kefaret tamamlanmış olmaz; zira bu kişi, on kişi değil dokuz kişiyi yedirmiştir; çünkü bebek, yedirilenler kapsamına dahil değildir. Benim tercihim budur ve en güzel olan da budur... Bu nedenle kefaretin on fakire tamamlanması için yedirmiş olduklarına ek olarak başka bir fakiri daha yedirmesi gerekir. Zira bu, mümeyyiz ve benzeri bir sabi gibi yemek yiyecek çocuktan farklıdır. Dolayısıyla onlara kefaret için pay ayrılabilir; şayet fakir ailenin böyle çocukları varsa, onları yedirmekle kefaret sahih olur; çünkü onlar, yedirilenler mefhumuna dahildirler.

4- Fakihler, yeminin kefaretinde her fakirin yiyeceğinin miktarının belirlenmesinde, kefaret olacak yiyeceğin türünde ve benzeri konularda ihtilaf etmişlerdir... Bu mesele hakkında Mevsuatü'l-Fıkhiyye el-Kuveytiyye'den bir bölüm aktaracağım:

[...]"İkincisi: Miktar açısından."

- Maliki, Şafii ve Hanbeliler, her bir fakire belde halkının çoğunlukla tüketmekte olduğu yiyecekten bir müd (600 gr) verilmesini şart koşmuşlardır; dolayısıyla şu ayetin nâssına göre yiyeceğin değerinin verilmesi caiz değildir: فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ **"Bunun da kefareti, on fakire yedirmektir."** [Mücadele 4] Yani payların eksiltilmemesi şarttır demektir. Bu yüzden on fakirin eksikliği tamamlanmadıkça onlardan her birine yarım müd vermek üzere on müddün yirmi fakire verilmesi caiz değildir. Ayrıca yiyeceğin on kişi için olması gerekir; bu yüzden parçalanması doğru değildir. Yani beş fakir yedirmek beş fakiri de giydirmek şeklinde olsa bile geçerli değildir. Aynı şekilde müddün, on kişiden her biri için mülk edinme şeklinde olması şarttır; ayrıca Malikilere göre bir kişiye yemek yedirilmesini tekrarlamak uygun değildir; yani on müddü bir kişiye on gün içinde yedirmek uygun değildir. Hanefi mezhebine göre, her bir fakir için iki müd, yani yarım sa' (520 dirhem: 1667 gr.) buğday veya bir sa' (3333 gr.) hurma veya arpa veya bunun değerinin para veya ticari mal olarak verilmesi şart koşulmuştur; çünkü maksat ihtiyacın karşılanmasıdır ve bunu değerle de karşılamak mümkündür.

Onlara göre mubah olan yiyeceğin miktarına gelince: İki öğün doyacak kadar olmalıdır, yani her fakirin sabah akşam doyması şarttır; aynı şekilde akşam ve sabah yemekleri veya iki sabah yemeği yemekleri ve benzeri şekilde de olur; çünkü kastedilen iki öğün yemek yemektir.

Ama birine sabah yemeği, diğer birine de akşam yemeği yedirilirse sahih olmaz; çünkü o zaman on kişinin yemeğini yirmiye bölmüş olur ki bu doğru değildir.

Aynı şekilde kefaretin tamamını bir günde bir fakire bir defada verilememesini veya on defaya ayrılmasını şart koşmuşlardır. Fakat bir fakir on gün öğle ve akşam doyurulursa veya bir fakire on gün boyunca her gün yarım sa' verilirse caiz olur; çünkü ihtiyacının her gün yenilenmesi, onu başka bir fakir gibi yapmaktadır; yani kıymeti, on fakire harcamış gibi olur.

"Üçüncüsü: Cins-tür açısından."

- Hanefi mezhebine göre yiyeceğin buğday, arpa veya hurma olabileceği gibi her birinin asıl ölçüsüne göre un, yani yarım sa' buğday unu ve bir sa' arpa unu da olabilir. Şöyle denilir: Unda muteber olan tartı değil değerdir ve bu sınıfların dışında değer olarak verilmesi de caiz olur. Maliki mezhebine göre şayet beslendikleri şeyden ise yiyeceğin buğdaydan olması gerekir; dolayısıyla arpa, mısır ve bu ikisinden başkası gibi buğday dışında bir şey geçerli

değildir. Şayet buğdayın dışındaki bir şeyle besleniyorlarsa o zaman ölçü değil doyurucu olana eş değer bir şey olması gerekir. Şafiilere göre yiyeceğin, zekât verilmesi gereken tahıl ve meyvelerden olması gerekir; çünkü insanlar bunları üretiyorlar ve belde halkının çoğunlukla tüketmekte olduğu yiyecekten olması da şarttır. Hanbeli mezhebine göre, yiyeceğin buğday, arpa ve bunların unları, hurma ve kuru üzüm olması şarttır; ülkenin yiyeceği olsa bile bu yiyecekler bitmediği sürece bunların dışındakiler geçerli değildir.] Bitti.

5- Benim tercihim, on fakirin doyurulması söz konusu olduğunda ayetin anlamını tasdik etmek için iki öğün olması gerekir: فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ **“Bunun da kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmektir.”** Ailenin yemeği ise, bunun yemek olduğunu kabul edebilmek için sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez olur. Aksi takdirde ailesinin yemeği tamamlanmış olmaz. Kefarettteki fakirler için de aynı şekil olup kefaretin tamamlanması için günde iki kez yedirilmeleri gerekir. Şayet akşam olmaksızın sabahla yetinilirse veya sabah olmayıp akşam ile yetinilirse geçerli olmaz. Aynı şekilde şeriat, Ramazan ayında da yemeği iki öğün yapmıştır: Sahur yemeği ve iftar yemeği gibi. Dolayısıyla yemek, bu ikisiyle ve benzerleriyle tamamlanmış olur.

6- Şu sorunuz açısından olana gelince: (Avrupa'da yaşayan bir kişi yeminin kefaretinin Ukrayna'daki fakirlere vermiş ve Ukrayna'daki yeminin kefaretinin miktarını dikkate almış. Bu kişinin Avrupa'daki kefareti miktarını mı dikkate alması gerekiyordu yoksa gönderdiği ülkedeki tutarın miktarını dikkate alması yeterli midir?) Buna yönelik tatmin edici cevap, miktarın, kefareti için yemek yediren kişinin bulunduğu ülkedeki yemeğin orta hallisinden olmasıdır; çünkü ayet-i kerime şöyle buyuruyor: فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ **“Bunun da kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmektir.”** Bu, yemeğin kişinin bulunduğu yere göre olduğu hissini veriyor; çünkü talep edilen, on fakirin yemeğinin ailesine yedirdiği yemeğin orta hallisinden olmasıdır... Örneğin Ukrayna'da on Dolara yemek yense, bu oradaki on fakire yedirmek için yeterli olabilir ama Avrupa'daki duruma göre 10 fakire yemek yedirmek için yeterli olmaz, bilakis örneğin ailesine yedirdiği yemeğin orta hallisinde yedirebilmesi için yüz Dolara yedirmesi gerekiyor... Bu nedenle ikamet ettiği ülkedeki on fakiri doyuracak bir miktar vermesinin daha iyi ve daha ihtiyatlı olduğunu düşünüyorum...

Benim için racih olan budur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 01 Zilhicce 1444

M. 19/06/2023

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4381/>